

הגיליון מוקדש
לעילוי-נשמתו של מורי-
חמי, אשר אהב את התורה
בכל ליבו, נפשו ומאודו,
הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל.
ת. נ. צ. ב. ה.

שבועות -
נשא

תשפ"ו

גיליון מס'

788

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

זה לא מקצוע, זו חתונה!

ישנו רמב"ם (פרק י"ג מהלכות שמיטה ויובל, הלכה י"ג) שאין מי מאתנו שלא שמע את שמעו:

... ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו [אותו] והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה' והלך ישר כמו שעשהו האלקים ופרק מעל צוארו עול החשבונות [הרבים] אשר בקשו בני האדם. הרי זה נתקדש קדש-קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים וכו'.

ולכאורה יש לתמוה את התמיהה אותה תוהה שהעולם שבחוץ, שמעודו כנראה לא טעם מתיקות ועונג התורה, מדוע, בהכרח, יש צורך ב"פרק עול חשבונות-הרבים"; מדוע לא ניתן "לשלב" ... (כל אחד וה"לשלב" שלו-האחד יצביע על לימודי ליב"ה, האחר על צבא במסגרת "חרדית", למרות שאין חיה כזו כל עוד שהצבא לא מנהל את מלחמותיו רק אחרי פסיקות והנחיות גדולי התורה וההלכה, גם אם אין אישה אחת בתחומי היחידה...).

דומה שכאן, באופן קולע, יש להצביע

על המסר הנשמתי של התורה הקדושה. ונקדים קמעא.

□ □ □

במשניות אבות, אותן נהגו ללמוד בתפוצות ישראל בימים אלו-ימי הקיץ-שנינו (ד, יד): "הוי גולה למקום תורה".

ולכאורה הדבר אומר דרשני: מה עניין ב"גולה" דווקא; כלום לא יותר נח ויותר אידיאלי מבחינת 'שמעתא בעי צילותא' (שמועה צריכה שלווה-הנפש) ללמוד הכי-קרוב לבית! ברם, יש כאן עומק.

□ □ □

חז"ל כבר לימדונו שלימוד תורה איננו מקצוע, חלילה, גם לא רק מקום להתעלות רוחנית. לימוד תורה הינו בבחינת "אל תקרי מורשה-אלא מאורסה" (גמרא ברכות נז, א). היינו שהלומד תורה כביכול נישא לתורה הקדושה. וכנודע, בהקדמת חיבורו, לימדנו 'המקנה' כי ה'כפה עליהם הר כגיגית' של מתן-תורה-הייתה זו בחינת 'חופה'..

**כדי לכוון בית בריא
יש לכוון ניתוק.
שילוב סותר את
האידיאל**

אם נלמד את סוגיה זו ב'עיון' הרי בוודאי שנשכיל להבין כי הלומד תורה יוצר כימיה וחיבור נפשי עמוק עימה, בדיוק כאדם הנישא לכלה. לא-פלא אפוא כי ניתן דגש דגש, אפילו הכרח (כידוע מהקדמת הספר המופלא 'אגלי טל') לערבות ומתיקות התורה. כי נישואין זו לא מערכת קרה ויבשה.

בדרך זו נוכל להבין אפוא, מהו הרעיון העומד מאחורי דרישת חז"ל ל"הוי גולה למקום תורה". כי גלות משמעותה ניתוק מהבית ומהרגליו, וזוהי ממש המקבילה ל"על כן יעזוב איש את אביו-ודבק באשתו". כי כדי לכוון בית בריא, כמוכן על יסודותיו של הבית ממנו הגיעו בני-הזוג, צריך ניתוק בלי התערבות יתירה של ההורים העלולה לפגום במרקם-החיים העדין שזה עתה נרקם לו.

□ □ □

פשוט וברור הוא, אחר הבינו כל זאת, מדוע כה נחוץ וקריטי להעביר עול חשבונות-הרבים בכדי להיות מ'שבט לוי'. כי ליצור מציאות של נישואין עם התורה זה מחייב מציאות של 'ייחוד'. ניתוק מהבלי-עולם. אחרת האדם חי בסתירה מובנית.

ומי שהיה בבית-המדרש, עמל כדי לפענח סתומות בסוגיות תוך עיון ודקדוק בדברי הראשונים כמלאכים מבין כי ככל שאתה מתחבר פנימה-כך אתה מתנתק יותר מעולם החומר. טעמו וראו כי טוב!

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

החמות והכלה

הניצד רות דבקה בחמותה דבקות

ללא-מיצרים, היפך מוחלט

של הטבע?

א. י. פ.

מכון 'בלבבי'

יחסי חמות-כלה הוא נושא חם (תרתי-משמע) שנדון בפורומים שונים. חז"ל בעיני-הבדולח שלהם קבעו כי "חזקתם שונאות זו לזו". כלומר המציאות הקלאסית והטבעית הינה שבין חמות וכלה שוררת איבה תמידית. מין מתח שכזה.

חז"ל במסכת שבת (דף כ כמדומנו) גם מספרים לנו על מקרה קיצוני של כלה שחמותה שנאה אותה ואמרה לה ללכת להתקטש בשמן אפרסמון. לאחר שהיא התקשטה - אמרה לה חמותה ללכת ולהדליק את הנר, ומכיוון ששמן אפרסמון הוא חומר דליק מאוד ועף - אותה כלה נשרפה למוות ל"ע.

מה פשרה של שנאה זו? על מה ולמה?

■ ■ ■

במושכל ראשון, העילה לכך הינה שהאם מרגישה קשר נפשי עמוק עם הבן, גם אם גדל, את כל חייה מסרה בשבילו, ולמעשה כאשר נולדה לו לאחר נישואיו 'אמא' חדשה - הלא היא הכלה - שאולי מאכילה אותו במעדנים טובים יותר משלה, נוצרת, מטבע הדברים, תחרותיות, ובעיקר - היחלשות מעמדה כ'אמא'.

אבל ידידי הרה"ג רבי משה-יצחק מזרחי - ראש ארגון 'לשוח' הביא פן נוסף לפשר העניין, באומרו כי מדובר באיבה דו-צדדית: גם הרעייה מצפה מהבעל לנאמנות מוחלטת (או בלשון מדריכי-החתנים: התחושה שהיא "במקום הראשון"), לקיים "על כן יעזוב איש את אביו ואימו - ודבק

תלמודא

חושג תלמודי אחד

א. י. פ.

"צורה" או "פתח"?

'צורת-הפתח' הינו מושג ידוע בהלכות עירובין והוא מועיל כמחיצה במגוון מקומות (מבוי מפולש משני צידיו לרשות-הרבים למשל) כאשר נראה שהוא מועיל יותר מלחי או קורה (הגם שישנה דעה שגם הם מועילים מתורת 'מחיצה' ולא מתורת 'היכר').

ברם, אם הרבה חושבים ש'צורת-הפתח' (קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן) זוהי בחינה דינית כמו עוד הלכות ידועות בהלכות מחיצות (כמו 'לבד' וכדומה), הרי שלאחר לימוד בגמרא (עירובין יא, ב) נראה לא כן. רב חסדא מדגיש שם בגמרא כי לא די שתם להעמיד קנים אלא צריך שהם יהיו בריאים לקבל דלת, ואפילו דלת של קש. על כך מוסיפה הגמרא כי ישנה דעה כי גם צריך שהאדם יעמיד על הקנים 'היכר ציר'.

מניתוח הדברים עולה כי הגדר ב'צורת-הפתח' הינו שאנחנו דנים את הפתח כמלא-כאילו יש בו דלתות והוא אכן משמש כפתח רגיל ממש, ואין זה עניין דיני בעלמא שצורה של פתח מועילה כמו פתח.

ולכאורה היה מקום להוסיף ולהטעים בזאת דהנה רב חסדא עצמו אומר לעיל (עמוד א') וגם כאן בגמרא כי צורת-הפתח שעשאה מן הצד (לפי חלק מן הראשונים-שהעמיד את הקנה העליון לצד הקנים ולא מעליהם) הרי ש"לא עשה ולא כלום". והדבר צריך ביאור: הן אמנם שלא עשה כדרך כל הארץ (וכפי שכתב רש"י) אך מכל-מקום באופן כללי הדבר נראה 'צורת-הפתח' ומדוע שלא יועיל, וכאילו לא עשה כלום. אתמהא!

ולאור האמור נראה שרב חסדא לשיטתו, ואין זה עוד פרט דיני בהלכות 'צורת-הפתח'. לדעתו אפוא, הדגש הוא לא על צורה של פתח גרידא, אלא שיש עניין שהמקום ישמש כפתח ממש, ועל כן כאשר האדם לא מראה שברצונו שאכן המקום ישמש כפתח (עובדה שהוא לא עושה את הפתח כנהוג), הרי זהו בבחינת חיסרון 'היכר ציר', היינו שהוא מבטא בכך שדי לו בצורה של פתח ואין הוא שואף שיהא כאן חלות "פתח" ממש, ועל כן הדבר לא מועיל.

כאן עלינו לדון באשר לשאלה נוספת הנידונה בעמוד זה: האם הקנים בצד צריכים ליגע בקנה העליון או שמא לא, ודי בכל שנאמר 'אוד אסיק', היינו שכביכול הקנים עולים עד לקנה העליון. ולכאורה שאלה זו נגזרת מההגדרה האמורה: אם יש צורך בשם "פתח" מציאותי ממש לא די ב'צורה' שזה עניין דיני גרידא.

ושוב ראיתי בספר 'שיח יצחק' למסכת עירובין (סימן י' ענף י') שהביא בשמו של מרן רבי חיים מבריסק הלכות שבת פרק ט"ז שעמד בעניין צורת-הפתח מהצד לרמב"ם שנראה כי "גם צורת-הפתח יסוד דינה תלוי בשם פתח", זאת בניגוד ל'מקור חיים' (סימן תק"ע) שנקט כי יש מקומות שאף אם לא מועילים כ'פתח', עדיין שם 'צורת הפתח' יש עליהם, כמו פתחים נטולי-גג וכדומה. ועיין.

באשתו"; וכאשר היא רואה כי בעלה משוחח עם אימו שעה ארוכה בעוד ואיתה פחות, הוא למד כי לא היא במקום הראשון (למרות שלאמיתו של דבר אין זה מעיד בהכרח על כך). כך או כך - נותר מתח תמידי סביב מעמדה של הרעייה מול אימו.

הדרך 'לפצות' על כך, במידה וניכר מתח סביב העניין, היא כמובן ליצור שיתוף כך שהרעייה תרגיש שחמותה היא ה'אמא' גם שלה.

■ ■ ■

בליל חג השבועות אשתקד עלעלתי במגילת רות ושם אנחנו מתפעמים לגלות את החמות-והכלה שקושרים קשרי חיבה עמוקים ביניהם, גם אם סביב אורחות-חייה של החמות (ראיתי בספר 'אשכול הכופר' על המגילה לרבי אברהם סבע צוק"ל שהעלה מחשבה זו ובעיקר מה שהשיאתה עצה להינשא לאחר מות בנה לאדם אחר, ולא הפצירה בה שלא להינשא).

רות הכלה, בניגוד לערפה, יוצרת כימיה עמוקה עם חמותה ומתלווה אליה כל העת.

יהיו שיפטירו: בהחלט שיש חריגים בכלל הנוקשה הזה ש"חזקתן שונאות זו לזו".

אבל דומנו שהנחת-היסוד הזה מוטעית, וזאת לאור האמור: האיבה בין החמות לכלה, כמדובר, נוצרת בעיקר בעטיו של הבן-הבעל שחוצץ ביניהן; אולם כאשר מחלון נפטר, אזי לא היה מה ש'יחצוץ' ביניהן ואין כל עילה לאיבה זו (בייחוד כאשר לכאורה במגילה נראה כי יחסי הרעות החלו בעיקר אחרי הטרגדיה של מות בעלה ובניה של נעמי).

עם-זאת יש לשים לב שבמגילה נראה שנעמי מוגדרת 'חמותה' של רות גם אחרי מות בעלה-בנה, וזה נושא נפרד לדיון

(ובידוע שמרן הרב זילברשטיין כינה את הרב אלישיב כ'מורי חמי' גם אחרי פטירתה של רעייתו הרבנית שושנה ע"ה).

"מי שיושב ולומד ומונח בלימוד הוא העסקן הכי-גדול. למרות שלגופה של ענין העסקנות הזו היא טובה וחשובה מאוד, חיונית וערכה גדול. אשרי העוסקים ואשרי חלקם. מגיע להם כל הכבוד, ומי שמזלזל בהם חוטא".

(על-פי גיליון 'אהלי מועד', פסח תשפ"ו)

גם האצבעות מסרו את השיעור...

הגאון רבי נחום פרצוביץ צוק"ל היה כל מהותו תורה. בסוף ימיו היה גופו ככלי שבור ממש, ובכל אופן לא נס ליחו בלימוד עם כל הלומדות, עד הסוף ממש, וזה היה כך מחמת שזו הייתה כל מהותו. [אני זוכר שמרן הרב שך זצ"ל בא לבקרו ודיבר איתו על מה שהח"ח בסוף ימיו היה זקן מופלג מאוד, ובכל אופן לא נס ליחו עם כל הפקחות וכו'].

כאשר ר' נחום היה מוסר שיעור, כל מהותו הייתה מוסרת את השיעור, והיה נראה שאפילו אצבעות רגליו מסרו את השיעור... "

כשאנחנו מבקשים 'להשכיל' הכוונה ל'לומדות' - הטעם פעם. (מעדות תלמידו הגאון רבי עקיבא קיסטר זצ"ל - גיליון 'בית מדרש' דישיבת מיר - פרשת במדבר תשפ"ו).

"גם ביום שישי..."

מרן ראש הישיבה, הגאון החסיד רבי אליעזר-יהודה פינקל זצ"ל, שלח פעם לקרוא להגאון רבי יצחק זלזניק זצ"ל להיותו אברך צעיר, וביקש ממנו להגיע לביתו דווקא ביום שישי אחר הצהריים. כשהגיע, שוחח עמו ראש הישיבה אודות הצעת שידוך מסוימת.

בסיום דבריו, פנה אליו רבי אליעזר-יהודה ואמר: "ודאי אתה תמה מדוע הטרחתי אותך לבוא אליי ביום שישי אחר הצהריים. אענה לך: רציתי ללמדך שאין מקום לתירוץ. גם כשיש בית עם ילדים, זה אינו פוטר את האדם מלמצוא זמן ללימוד תורה, ואפילו בערב שבת. מובן מאליי שצריך לעזור בבית כראוי, אך כאשר מתרגלים לכך שהזמן אינו הפקר - מצליחים למצוא זמן ללימוד. היכולת שלי ללמוד היום ברציפות, נובעת מכך שגם כשהייתי צעיר ומוקף בטרדות, הקפדתי על לימודי" (ספר 'לתתך עליון').

לתשומת-ליבכם!

מהדורת הדפוס מצומצמת! ניתן
לקבל את הגיליון למייל ללא
תמורה בשליחת דוא"ל לכתובת:
abyisrael@gmail.com

"אם יש לך גמרא ביד - אתה יכול להיות בכל מקום..."

שניבים על חשיבות לימוד התורה ועמלה כפי שנשמעו במעונם של גדולי התורה

תל-אביב פינת 'חברון'

ר' ישראל זינגר שהיה בן-בית אצל מרן החזון-איש צוק"ל והחזון-א"א העריכו מאוד, סיפר פעם למרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א כי באחת השנים הייתה לו התחבטות לפני יום-הכיפורים האם לשהות לצד אמו האלמנה בתל-אביב, או שמא להישאר בישיבה בה למד (ב'חברון'). רבותיו בישיבה אמרו לו שאי-אפשר להיות ביום כיפור באווירה של ת"א...

הלך לשאול את מרן החזון-א"א שהשיב לו: "אם יש לך גמרא ביד - אתה יכול להיות בכל מקום..."

רק ללמוד

עסקנים נכבדים ביקשו (ממרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א) שירה לאברכים להקדיש מזמנן לקירוב רחוקים, בצטטם את לשון החזון-א"א בקובץ אגרות (ח"א פ"ג): "ראשית חובתנו להשיב לב הבנים לאביהם שבשמים"

השיב הגר"ד שליט"א: "איך יכול להיות שזו חובתנו הראשונה. הראשונה היא לימוד התורה. הוא לא הורה כך לתלמידיו. היו כאלו שעסקו בזה, אבל תמיד הוא אמר: ללמוד. לתלמידיו הוא אמר לשבת וללמוד. צריך לראות מאיזו שנה האגרת, מא"י או מחו"ל. זה חשוב מאוד לדעת. הם מצבים שונים. אי אפשר להשתמש בחזון-א"א לעשות בו מה שרוצים. אנחנו יודעים איך הוא נהג עם תלמידיו ועם בני הישיבות. הוא אמר רק ללמוד.

"היו אנשים ומקרים יחידים שאמר להם לעשות. אבל ההנהגה הכללית לא הייתה כך. הוא אמר להיות מונח בלימוד. אי אפשר לתלוש מהחזון-א"א מילים ולשבץ אותם כך. זה לא הגון לעשות כך. אני רגיל באגרות חזון-א"א, נתנו לי לסדר את חלק ג'.

בלב נשבר ימחול להם הקב"ה כל עוונותיהם ('מים רבים' על ספר תהילים)

ד. הלומד ספר תהילים בכוונה הוא פדיון לכל מיני פורענויות ופגעים רבים, ק"נ מזמורים כמספר פדיון (מגן ושמש בשם עמק המלך)

ה. על כל דבר גדול וקטן לפנות אל המלך דוד ע"י נעים זמירותיו (פרדס מנחם מלכים)

ו. קבלה מרבינו אלימלך זלה"ה האומר שלוש פעמים תהלים ביום אחד הוא חשוב כתענית משבת לשבת (קונטרס האשל בתהילים "מקדש מעט").

ז. אשרי האיש אשר אומר תהילים בשירה ובזמרה בשמחה ובכוונה הלב. ולא כמו הדור הזה שאומרים במרוצה ובלתי כוונה, אלא אם ירצו לקבל שכר עליהם יהיה אמירתן בנחת-רוח לפני השם יתברך - צריכים לומר בנחת (של"ה הק' דף רנ"ז)

ולסיום: אילו ידעתם - אמר הרב הקדוש ה"צמח צדק" זצ"ל - כוחם של פסוקי התהילים ופעולתם בשמי-רום הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהילים שוברים כל מחיצות ועולים בעילוי אחר עילוי בלי שום הפרעה ומשתטחים לפני אדון עולמים ופעולתם בחסד וברחמים!

שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלֵּלְתִּיךָ

ערב חג השבועות - יומא דהילולא של נעים זמירות ישראל ע"ה, להלן 7 אמרות מכבשונם של צדיקי התורה בגודל חשיבות מעלת אמירת התהילים

א. באמירת תהילים מתעורר מקור הברכה העליונה ובכוחו להתפלל לה' להשפיע כל הטובות והברכות על כל ישראל בכלל ובפרט ברוחניות ובגשמיות חיי ומזוני ורפואה (ספר 'מגן אברהם' להמגיד הקדוש מטרסק)

ב. כי אין לנו יותר גדול מספר התהילים שכלול מן הכל (של"ה)

ג. כשיתעסקו ישראל באמירת תהילים

מזמורי התהילים
שוברים כל המחיצות
ועולים בלי כל
הפרעה ומשתטחים
לפני אדון עולמים

הספר שישדרג את איכות-חיין!

חדש!

מקורי, מפתיע ומעורר חשיבה!

לפרטים ורכישה: פלא: 0504116867 דוא"ל: a0504116867@gmail.com